

програм і стандартів навчання; створення державних систем тестування й сертифікації навчання кадрів; фінансування приватних інститутів профосвіти та їх атестування державними органами; переведення державних профосвітніх структур на часткове і повне самофінансування [2].

Отже, головними завданнями державного регулювання ринку праці повинно бути максимальне зниження рівня безробіття та підтримання оптимального співвідношення між попитом і пропозицією робочої сили. Однак необхідно зазначити, що державне регулювання ринку праці не повинно призводити до неефективного функціонування підприємницьких структур. Воно покликане бути мінімально необхідним.

### Список літератури

1. Апіліна О. В. Аналітичний огляд ринку праці в Україні // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008, – №10, – С. 152–159.
2. Бріт О. В. Сучасний зареєстрований ринок праці як інструмент державного забезпечення роботою фахівців з вищою освітою // Економіка та держава. – 2009, – №1, – С. 106–108.
3. Волкова О. В. Ринок праці [навчальний посібник]. – К.: Центр учбової літератури. – 2007, – С. 624.
4. Волкова О. В. Організаційно-економічний механізм регулювання ринку праці України: сутність, структура та напрями вдосконалення // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008, – №1, – С. 144–150.
5. Денисенко М. П. Державне регулювання ринку праці в Україні // Економіка та держава. – №1, – 2007, – С. 8–10.
6. Федоренко В. Г. Ринок праці в Україні та економічні тенденції в умовах світової економічної кризи // Економіка та держава. – 2009, – №1, – С.4–5.
7. Шабаніна О. В. Ринок праці та основні напрямки його ефективного розвитку // Економіка АПК. – 200, – №6, – С.115–122.

УДК 331.5

## СУЧАСНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ СУСПІЛЬСТВА

**О. В. Драч, ст. гр. МЕ-15**

**В. В. Сибірцев, доц., к.е.н.**

*Кіровоградський національний технічний університет*

На рубежі XX і XXI століть світова наукова думка сформувала принципово новий погляд на цивілізаційний прогрес. Нова парадигма розвитку на перший план висуває не нагромадження матеріальних благ, а розвиток людського потенціалу при збереженні навколишнього середовища. Людина, її потреби і розвиток визнаються основними передумовами прогресу, а отже, і змістом соціальної політики кожної держави [3].

Людський капітал – це соціально-економічна категорія, похідна від категорій «робоча сила», «трудові ресурси», «трудовий потенціал», «людський фактор». У загальному вигляді його можна розглядати як економічну категорію, яка характеризує сукупність сформованих і розвинутих унаслідок інвестицій продуктивних здібностей, особистих рис і мотивацій індивідів, що перебувають у їхній власності, використовуються в економічній діяльності, сприяють зростанню продуктивності праці і завдяки цьому впливають на зростання доходів (заробітків) свого власника та національного доходу. Поняття людського капіталу є природним розвитком і узагальненням понять людського фактора і людського ресурсу, проте людський капітал є ширшою економічною категорією [2].

Людський капітал в широкому сенсі – це інтенсивний продуктивний чинник економічного розвитку, розвитку суспільства і сім'ї, що включає освічену частину трудових ресурсів, знання, інструментарій інтелектуальної і управлінської праці, місце існування і

трудової діяльності, що забезпечують ефективне і раціональне функціонування людського капіталу як продуктивного чинника розвитку суспільства.

Перспективи світової економіки в ХХІ ст. визначаються характером переходу країн до нового етапу розвитку продуктивних сил: від індустріальної стадії, де домінувало велике механізоване машинне виробництво, до постіндустріальної, де будуть переважати сфера послуг, наука, освіта і т. ін. Виробництво матеріальних благ, безумовно, збереже свою значимість, але його економічна ефективність буде визначатись, в першу чергу, використанням висококваліфікованих кадрів, нових знань, технологій і методів управління.

Таким чином, на перший план виходить сама людина, її інтелектуальний капітал і механізми його розвитку. Зростаюче значення людського капіталу суспільства в наші дні пов'язане з посиленням ролі освіти в економічному розвитку і з серйозними змінами у взаємодії суб'єктивного і об'єктивного чинників виробництва, перетворенням людського капіталу на провідну і визначаючу продуктивну силу суспільства.

Згідно теорії людського капіталу, людський капітал в умовах ринку – це індивід і його здібності до праці. Оскільки здібності до праці володіють властивістю накопичуватися, соціальні складові (демографічні, характеристики фізичного і психічного здоров'я, освіта і виховання, культура) також мають капітальну природу, бо вони визначають ступінь затребуваності індивіда на ринку праці. Величина вкладень (інвестицій) в людський капітал, тобто в здоров'я, освіту і культуру, прямо впливає на зростання продуктивності праці і одержувані доходи працівника. У свою чергу це веде до зростання суспільного багатства, тобто економічного зростання і підвищення конкурентоспроможності країни.

Недостатній облік елементів людського капіталу суспільства негативно впливає на економічне зростання. Наприклад, загальноновизнано, що високий рівень освіти і професійної підготовки є чинником зростання економіки, скорочує розрив між попитом і пропозицією різних видів праці. Крім того, сучасність пред'являє все більш жорсткі вимоги до якості людського капіталу.

Зменшення значення чинника освіти сьогодні може викликати серйозні витрати для держави на перспективу: погана освіта і низька кваліфікація різко знижують шанси працівника на ринку, збільшують вірогідність попадання в розряд низькодоходних категорій населення, а значить, вимагають вищої частки державних витрат.

Пріоритети розвитку людського капіталу протидіють нестримній погоні за виробництвом ВВП і споживанням, сприяють укоріненню поміркованого ставлення до природи, збереженню та відновленню довкілля. Людський капітал, який має за мету забезпечення гідного життя для всіх людей, сприяє подоланню бідності, а отже, подоланню нерівності, становленню і розвитку демократії, збереженню соціальної та політичної стабільності в суспільстві [3].

Концепція розвитку людського капіталу приділяє пильну увагу взаємозв'язкам різних поколінь, зокрема прийнятності сучасного способу життя та доцільності його передачі майбутнім поколінням. Оскільки справедливість стосовно різних поколінь має супроводжуватись і справедливістю в межах одного покоління, істотні структурні зрушення виробництва та споживання в світі можуть стати необхідною передумовою будь-якої життєздатної стратегії поступального розвитку.

Отже, сучасні механізми розвитку людського капіталу суспільства повинні включати такі основні напрями дій щодо оптимізації зв'язку між економічним зростанням і людським розвитком:

1. збільшення інвестицій в освіту, охорону здоров'я, професійну підготовку, що сприятиме реалізації здібностей людини та її участі у виробництві та розподілі благ;
2. справедливий розподіл доходів і національного багатства, що забезпечуватиме матеріальну базу розвитку широких верств населення і протидіятиме концентрації ресурсів у нечислених групах;
3. збалансованість соціальних витрат та зміцнення економічної бази соціальної сфери, диверсифікація джерел її фінансування;

4. розширення можливостей людей здійснювати свій вибір у політичній, соціальній та економічній сферах, передусім тих груп населення, які з різних причин мали обмежені можливості.

Базисним принципом концепції розвитку людського капіталу суспільства повинне стати не постійне надання злиденним верствам і країнам гуманітарної допомоги, а стимулювання їхнього розвитку, підвищення їхньої ролі в суспільстві, розширення можливостей вибору способу життя, можливостей прийняття рішень стосовно своєї долі, але одночасно й посилення відповідальності за прийняте рішення і його виконання. Будь-яка серйозна трансформація суспільства, в сфері економіки чи політики, неможлива без активної роботи механізмів розвитку людського капіталу суспільства.

#### Список літератури

1. Лібанова Е. Л. Ринок праці та соціальний захист. – Київ., 2004.
2. Людський капітал – Wikipedia [Електронний ресурс] // URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Щетинин В. Человеческий и вещественный капитал: общность и различие // МЕ и МО, 2003 № 8, с. 55–61.

УДК 316.4

### СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ МОЛОДІ

О. О. Золотарьов, *ст. гр. МЕ-15*

В. В. Сибірцев, *доц., к.е.н.*

*Кіровоградський національний технічний університет*

Молода людина – це особистість, а особистість – це результат соціального становлення індивіда шляхом подолання труднощів і накопичення власного життєвого досвіду. Вроджена геніальність автоматично не гарантує того, що людина стане великою особистістю. Вирішальну роль відіграє соціальне середовище, в яке потрапляє людина після народження.

Соціальна адаптація – пристосування індивіда до умов соціального середовища, формування адекватної системи відносин із соціальними об'єктами, рольова пластичність поведінки, інтеграція особистості у соціальні групи, діяльність щодо освоєння стабільних соціальних умов, прийняття норм і цінностей нового соціального середовища, форм соціальної взаємодії. Адаптація може здійснюватись у формі акомодатії (повного підпорядкування вимогам середовища без їх критичного аналізу), конформізму (вимушеного підпорядкування вимогам середовища) та асиміляції (свідомого й добровільного прийняття норм та цінностей середовища на основі особистісної солідарності з ними). Адаптація пов'язана з прийняттям індивідом різних соціальних ролей, адекватним відображенням себе і своїх соціальних зв'язків. Вона відіграє вирішальну роль в соціалізації особистості. Порушенням адаптації вважають асоціальну поведінку, маргінальність, алкоголізм, наркоманію.

Соціалізація молоді дуже важлива сьогодні для України, бо від її успішності залежить майбутнє українського суспільства.

Сучасні суспільні процеси різко змінили соціальне, матеріальне і політичне становище молоді. Останнім часом загострилося чимало молодіжних проблем, серед яких найголовніші: низький рівень життя, безробіття і значна економічна та соціальна залежність від батьків; шлюбно-сімейні; низька народжуваність – рівень народжуваності не забезпечує відтворення поколінь; матеріальна незабезпеченість, відсутність ресурсів для поліпшення житлових умов; поганий стан здоров'я і зростання рівня соціальних відхилень; втрата ідеалів, соціальної перспективи, життєвого оптимізму.